עין משפם

נר מצוה

רב א מיי׳ פ״ו מהל׳ נדרים הל"ה: הל"ה: רבא ב מיי פ"ו מהל"

עבדים הל"ח טוש"ע יו"ד סי' רסו סעי' נה: במב ג מיי' פ"ג מהל' זכייה

הלי"ב טוש"ע יו"ד סי

יטני כ פוט עידי מי רסז סעי׳ כב: רמג ד מיי שם ופ״ז מהל׳

נדרים הלי"ז סמג עשין פב סמג לאוין רמב טוש"ע אה"ע סי פה סעי יא וטוש"ע

יו"ד סי" רכב:

עשין פב טוש"ע יו"ד סי' רסו

סעי' כב: סעי' כב: רמה ו מיי' שם הלי"ד ופ"ה

בס טוש"ע שם סעי' כו:

תום' ר"י הזקן

שלוחי דרחמוא ואפילו היה

מותר לו להקריב קרבנו. יש

קנין. שהקנו להם אחרים קנין. שהקנו להם אחרים בסתם ולא עשו להם תנאי הואיל ודעת אחרת הקנתו לו ולא גמר בלבו לתת

ולבעל. [ויש

לאשה בלא בעלה]. ולאשה

בעלמא איצטריכא ליה. כתב

בעלמא איצטריכא ליו.. כונב רבינו שלמה דאשה כעבד הואיל וזכאי במעשה ידיה

ומציאתה. משמע מלשונו

דמתנה כמציאתה וכ״כ בפ׳

בן סורר ומורה ןסנהדרין עא,

. א ד״ה על מנת]. וזה אינו כמו

שכתבנו במציאת האשה. מ) ולאו כלום הוא. דה"ל כנותן

. [לו] אחר מתנה שתכף שנתן

לעבד קנה האדון וכי עביד

תנאי לעבד לא מהני לאדון.

יר׳ אלעזר וכו׳. איכא מאן

למתני׳ כרבי מאיר ושמואל

כרבנן, אלמא הלכתא כרב ששת. והרי״ף והר״מ [זכיה

שטוג יווו ן יווו כן וכרו פ"ג הי"ג] פסקו כר' אלעזר. פסק כשמואל* והעיקר דרב ושמואל בהא פליגי רב סבר

דמתני' ודאי כר' מאיר היא

לפיך דוקא ר' מאיר מודה,

וכן] בעל מנת שתצא בהן לחירות (ד)לא קנה אדון כרב ששת, ומה שתרצי עשי בהן

לאדון

ומתנה הלכה יג סמג

מהל' מבדים הל"ב חתג

רמד ה'מיי׳

פ"ג מהל' זכייה

ג) פסחים פח: נדרים פח:, ב בשנים שנו. מודים פח:, ד) סנהדרין עא. [נדרים שס:], ד) [נזיר כד: סנהדרין עא.], ו) [פסחים פח:].

ז) וכתובות מו ע"ב סה ע"בו.

ה) [נדל"ל דרבנן. וכ"ה ברש"י], ט) [נדפו"ר: למיפשט], י) [ע'

תוס' שבת עב. ד"ה כי אתא ותוס' יומא יט: ד"ה מי איכא

וכ"ק פו: ד"ה ביישו וכ"מ

יו: ד"ה מן], ל) גי' רש"ח, [ע"ש. ובמראה כהן, ובר"ש

יומל יט: ד"ה מי איכאן,

מ) [כתובות סה ע"ב], נ) [אנ"ל דמתניתין דמה שאת נושאת

ונותנת לפיך דוקא ודאי כר"מ היא דר' מאיר מודה וכו' אדון וכרב ששת], ס) [אל"ל:

דמה], ע) [אל"ל: והיינו כר"מ], ב) [אל"ל: בע"מ דמה שתרני וכר מטעמיה דבאשה קנחה

וכרי דאף במה שחרלין, ל) [אל"ל דלישנא], ק) [גיטין עו ע"ב], ר) [אל"ל לעבדו],

מדעסויא], ל) [עיי׳

יומא ינו. נדרים לה:

עלמו דיש קנין לעבד ע"י אחרים דוכות הוא לו וכן שטר בין ע"י עלמו בין ע"י אחרים ודקי"ל דגיטו וידו באין כאחד כרבנן עבידנא ליה והאי דלא ערבינהו ותנינהו משום דסיפא רבי שמעון בן אלעזר היא אבל רישא הכי קאמרי ליה רבנן לר' מאיר אף בכסף ע"י עלמו דיש קנין לעבד וכ"ש ע"י אחרים דוכות הוא לו וכל שכן שטר ואם באנו לפרש שלש מחלוקות ולומר ם לרבנן אית להו בכסף בין ע"י אחרים בין על ידי עלמו ובשטר ע"י אחרים ולא על ידי עלמו ורבי שמעון (ב) סבר לה כר"מ דבכסף ע"י עלמו לא דאין קנין וכרבנן בשטר דאין גיטו וידו באין כאחד א״כ הא דקיימא לו דגיטו וידו באים כאחד יחידאה היא וכר' מאיר עבדינן הילכך ליכא לפרושי אלא כדפרישית דרישא דמילתא רבנן אמרוה וסיפא אתאן לר׳ שמעון בן אלעזר עכ״ל וא״ת מנא ליה הך שלש מחלוקות דילמא כולה מילתא דרבנן דמתניתין רשב"א ובכסף ע"י עלמו היינו אף ע"י עלמו ובשטר על ידי אחרים דוקא והא דקיימא לן דגיטו וידו באים כאחד משום דסבירא לן כרבי מאיר ולא כר"ש בן אלעזר ויש לומר אי גרסינן בברייתא דר׳ שמעון בן אלעזר אף בשטר ע"י אחרים ולא ע"י עלמוא על כרחך יש שלש מחלוקות בדבר דע"כ לאו היינו רבנן דמתני׳ דהא אמרי בהדיח בכסף על ידי עלמו ולספרים דלא גרסינן אף ל"ל כיון דאשכחן דרבנן פליגי עליה דרשב"א כדאיתא בסוף פ״ק דגיטין ב (דף יב:) דאמרי אי בעי זריק ליה גיטא ופסיל ליה אלמא אית להו דגיטו וידו באין כאחד וכיון דהכי הוא לא קרי ליחיד חכמים במתניתין כיון דרבנן פליגי עליה ולכך לריך לומר שיש שלש מחלוקות נדנר: מהו שיעשה שליח לקבל

דפסק כרב ששת, דגרסינן בנדרים פרק בתרא [פח, א עיי"שו המודר הואה מחחוו עייישן המחדר הנאה מחונות והוא רוצה ליתן מעות לבתו אומר לה הרי המעות נתונים לך על מנת שאת נושאת ונותנת לפיך. אמר רב לא שנו אלא מה שאת נושאת ונותנת בפיך, אבל מה שתרצי עשי בהן, אביל מווי טומים כם בהן קנה יתהון בעל. אמר רבא מכדי שמעתתיה דרב כר׳ מאיר מדקאמר דרב כר׳ מאיר ומודה שאם אמר מה שאת נושאת ונותנת בפיך לא קנה כעל ובמה שתרצי עשי קנה, אלמא ס״ל כרב ששת דבעל מנת שאין לרבך רשות בהן פליגי. ומיהו ר' מאיר מודה בעל מנת שתצא בהן לחרות והו"ל גבי אשה מה שתרצי עשי בהז כע״מ שאת נושאת ונותנת בפיך . כעל מנת שתצא בו לחירות גבי עבד, דאלו סבירא לן כר׳ אלעזר הויא שמעתתיה דרב כרבנן ולא כר׳ מאיר, דלר׳ מאיר כי היכי דלגבי עבד ליכא שום אנפא דקני ליה עבד בלא אדון, ה"נ גבי אשה ליכא שום אנפא דתקני אשה בלא בעלה, ואוקים רב

הוי כע״מ שאין לרבך רשות בהן כדפרישית. והיינו דקאמר רב **ס**) במה שאת נושאת ונותנת בפיך דוקא אבל מה שתרצי עשי בהן אע״פ שהתנה בגופה של מתנה קנה בעל **ע**) ודאי רב 0.במה שאת נושאת ונותנת בפיך דוקא אבל מה שתרצי עשי בהן אצ"פ שהתנה בנופה של מתנה קנה בעל 0.דאי כר׳ מאיר ואליבא דרב ששת דס"ל דפלוגתיהו בע"מ שאין לרבך רשות בהן, וקסברי רבנן קנתה האשה והעבר, ורז מאיר סבר דלא קנו, ואיכא למימר דר׳ מאיר סבר דע"מ שתצא בהן לחירות ודכוותה גבי אשה בע"מ שאת נושאת ונותנת לפיך קנתה האשה, אבל 0 בע"מ שתרצי (עשי) בהן לא, דהא בע"מ שתצא בו לחירות גופיה לא שמעינן ליה בפירוש דנימא דקנה דנגמר מטעמיה באשה קנתה אפילו במה שתרצי עשי בהן, וכרבנן לא מצי למיהוי דאף בלא מה שתרצי קנתה האשה והעבר. ואלו רב ס"ל כר׳ אלעזר בע"מ שתצא בהן לחירות פליגי, מני מתני׳ אי ר׳ מאיר הא אמר אפיה קנה בעל ואדון, ואי רבנן דאמרי גבי עבד דבעל מנת שתצא בהן לחירות קנה עבד מטעם מאיר הא אמר אפיה קנה בעל ואדון, ואי רבנן דאמרי גבי עבד דבעל מנת שתצא בהן לחירות קנה עבד מטעם המאיר היא אמר אפיה קנה בעל הדון, ואי רבנן דאמרי גבי עבד דבעל מנת שתצא בהן לחירות קנה עבד מטעם המאיר היא אמר אניה קנה בעל הדון, ואי רבנן דאמרי גבי עבד דבעל מנת שתצא בהן לחירות קנה עבד מטעם המאיר אנייה לו ביל מות שרצי אות ביל הוא מאר אניה בל הוא ביל היור ביל הוא השר אניה ביל הוא בהוא הוא בהוא היות ביל היות הוא מאר אניה לו בעל מנה שתצא בהן לחירות קנה עד מטעם המאיר אניה ביל הוא ביל הוא ביל הוא ביל היות ביל הוא ביל הוא ביל הוא ביל הוא ביל הוא ביל היות ביל הוא ביל היות ביל היות ביל הוא ביל היות ביל היות ביל הוא ביל היות ב דלדידיה גמי לא אקני ליה אלא שיצא בהן לחירות כלומר שהתנה בגופה של מתנה, גבי אשה נמי קנתה אפילו במה שתרצי עשי בהן שהרי התנה בגופה של מתנה, כמו שנבאר בדברי שמואל, הילכך לרב דאמר 0 ללישנא דמתני דוקא לא מתוקמא שמעתתיה אלא כר׳ מאיר אליבא דרב ששת. ושמואל ס"ל כר׳ אלעזר דבעל מנת שתצא בהן

לר׳ שמעון בן אלעור. דאמר עבד אינו מקבל גיטו עבד מהו שיעשה שליח לקבל גיטו: כחשה דמי. ועושה שליח לקבלה כחשה דנפקח לן (לקמן דף מא.) מושלחה מביתו מלמד שהאשה עושה שליח והיינו דקאמר על ידי אחרים: או דילמא כו'. וע"י אחרים דקאמר שיזכה

לו רבו גיטו על ידי אחרים או הם עושים שלח מדעתו: גמר לה לה מאשה. ועושה שליח: הני כהני. הקרבת קרבנות: שלוחי לעניו דרחמנה נינהו. ולה שלוחי דידן ונפקא מינה למודר הנאה מכהן שהכהן מותר להקריב קרבנותיו והח מילחא איבעיא לן בנדרים בפרק אין בין המודר (דף לה:): והא עבד כו'. והיכי יליף רב הונא מהאי טעמא היתר בהקרבה למודר הנאה: בתורת קרבנות. שיהיו הן עובדים את העבודה: שייך בגיטין. אם אינו מקבל גיטו משום דלא יצא הגט מרשות רבו מקבל הוא גט לחברו שאינו עבדו של רבו אלא של איש אחר דהא יצא הגט לרשות שאינו שלו: אבל לא מיד רבו שלו. אם היו שניהם של איש אחד: דר"מ. דאמר בכסף ע"י אחרים סבר אין קנין לעבד בלא רבו אם נמנו לו במתנה זכה בו רבו הילכך אע"ג דהוי כסף משל אחרים אי אפשר שיקבלנו הוא ויתן לרבו: ורבנן סברי יש קנין. אם נתנו לו מתנה הואיל ודעת אחרת מקנהו ונותן זה לא גמר בלבו שיזכה בו הרב הויא דעבד ומיפריק ביה על ידי עלמו: קנין דאשה ובעלה בעלמא אינטריכא לן ואשה כי עבד הואיל ובעלה זכאי במעשה ידיה ובמליאתה" וכי היכי דפליגי לענין מתנה בעבד איכא למשמע דה"ה בחשה: דכ"ע אין קנין. אי יהבי ליה סתמא: אהני ליה תנחה. דמעיקרא אדעתא דתנאה אקניה: לא כלום אמר ליה. דכיון דקנה עבד קנה רבו: שתלח בו לחירות. שתתנהו לרבך בפדיונך:

גליון חש"ם

תום' ד"ה ראמר וכו' וי"ל דאורחיה דגמ' וכו'. נליון של הגאון מוהרי"ב זל"ל ועוד טאנחן מוטרי ב זוג ל יעות כתובות ד' מד ע"א תד"ה והלכתא ולקמן דף סה ע"א תד"ה ואם נתן ובר"ן נדרים ד' עב ע"א ד"ה ולענין הלכה:

הנהות הב"ח

(ה) גמ' הדר פשטח גמר לה: (ב) תום' ד"ה (בע"א) ר" שמעון וכו' ור' שמעון ב"א סבר לה כר"מ: (ג) ד"ה ור' אלעזר וכו' המדיר את חתנו וכו' אומר לה לבתו הרי:

מוסף רש"י

מוסת תוספות הובא בטמוד הבא.

תום' ר"י הזקן (המשך)

יי. לחירות פליגי הילכך מתניי לאו כר' מאיר מתוקמא אלא רבנן היא, ומה שאת נושאת ונותנת לפיך לאו דוקא, וגבי אשה אפילו מה שתרצי עשי נמי לא אקני לה אלא למה שתרצי עשי בהן, דהואיל ופרט לה זה וכבר נתן לה לא הוי כנותן לזה ומתנה לזה, שלא נתן לה מתנה מוחלטת והתנה בגוף המתנה אבל כשהתנה עם המתנה שנתן על מנת שאין לבעליך רשות בהן הוי כנותן לזה ומתנה לאחר. איכא מאן דאמר מיהו ה"מ באשה דלא קני ליה גופאק) ואין ביד הבעל לא נתן לה מצד שהיא תחת בעלה אלא מצד שהיא תחת לגופיה ויש לו לעכבו לעשות חפצו, אפילו כשאינו (עושה) המתנה לעולם שהרי הקנה . לעכדו, ואע"ג דקא"ל ע"מ

הואיל ועשיית חפציו היא תחת שעבודו נמצא שהמתנה היא לעבדו שיעשה מהן מה שאמר, הילכך כי א"ל קני קנה עבד ואדון וכי א״ל ע״מ הוי כמתנה לאחר עד שיאמר לו על מנת שתצא בהן לחירות, דהא לדיריה לא אקני ליה עד שיצא בהן לחירות ויסתלק כל שעבודו מעליו, נמצא שלא הקנה י) עבדו כלל. והלכתא כשמואל דדינא הוא. ודעת הר״ם שאין הפרש בין עבד ואשה דהואיל והתנה בגופה של מתנה כגון שאמר לעבד על מנת שתצא בהן לחירות [או] מה שתרצה לעשות בלא . רשות אדון לא קנה אדון, כמ״ש בזכייה פ״ג [הי״ג]. והרב בעל התשלום כתב בנדרים דברי פלא והעקר כמו שכתבנו, וכ״ד ית היות זא אק שה אורן, כם שבובה יו בא קור אן. היות בשבת היותנולם בנודו לוב כי אחותקי הכים שמובבה, וכד הר"ם והר"ק. והרי יודע ומתנת אשה שזוכה כה הבעל אינו זוכה כה אלא לפירות כמו שכתבנו בפ' מציאת האשה. ורמי דר" מאיר [אדר"מ] ורבנן [אדרבנן]. לר' אלעזר מותיב דבעל מנת שתצא בהן לחירות פליגי ושמעינן מהא דר' אלעזר בין בעבד בין באשה קאמר ודינם שוה, שלא כדברי בעל התשלום שכתב דהא דר׳ אלעזר לא איירי אלא בעבד

*אולי צ"ל ולענין המדיה הרבט שהו, טלא כובי בל הושמט שבוב רוחה אלכה יארים איאר באו לאנה אלבה אלים. ברי"ף על נדרים שם ודו"ק (ד"ו). (ויותר נראה שצ"ל: ורס"ג (או ור׳ עמרם גאון) פסק כשמואל ראה רמב"ן, רשב"א וריסב"א כאן].

שטר על ידי אחרים דקסבר זכות הוא לו ולא ע"י עלמו דגבי כסף אין קנין לעבד וגבי שטר לית ליה גיטו וידו באין כאחד כדקתני אף שטר כו׳ וכל שכן כסף אלמא בתרוייהו אית ליה ע"י עלמו לא ורבנן דמתני׳ אית להו בכסף בין ע"י עלמו בין ע"י אחרים ע"י

לר' שמעון בן אלעזר עבד כנעני מהו שיעשה שליח לקבל גיפו מיד רבו כיון דגמר לה לה מאשה כאשה או דילמא אשה ראיהי מצי מקבלת גימה שליח נמי מצי משויא עבד דאיהו לא מקבל גימיה שליח נמי לא מצי משוי בתר דבעיא הדר פשמא (4) לה לה מאשה כאשה ואלא הא יידאמר רב הונא בריה דרב יהושע הני כהני אשלוחי דרחמנא נינהו דאי סלקא דעתך שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאגן לא מציגן עבדיגן ואינהו מצי עבדי ולא והא עבדא דאיהו לא מצי מקבל גיטיה ושליח מצי משוי ולא היא ישראל לא שייכי בתורת קרבנות כלל עבד שייך בגימין דתניא ינראין הדברים שהעבד מקבל גימו של חבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו: ובלבד שיהא הכסף משל אחרים: נימא בהא קמיפלגי דר' מאיר סבר מאין קנין לעבד בלא רבו מואין קנין לאשה בלא בעלה ורבגן סברי יש קנין לעבד בלא רבו ויש קנין לאשה בלא בעלה אמר רבה אמר רב ששת דכולי עלמא אין קנין לעבד בלא רבו יואין קנין לאשה בלא בעלה והכא במאי עסקינן ידאקני ליה אחר מנה ואמר ליה על מנת שאין לרבך רשות בו ר' מאיר סבר כי אמר ליה קני יקני עבד וקני רביה וכי אמר ליה על מנת לא כלום קאמר ליה ורבנן סברי כיון דאמר ליה על מנת אהני ליה תנאיה ור' אלעזר אמר כל כי האי גוונא דכולי עלמא לא פליגי דקני עבד וקני רביה והכא במאי עסקינן כגון דאקני ליה אָחר מנה ואמר ליה על מנת שתצא בו לחירות ר"מ סבר כי אמר ליה קני קני עבד וקני רביה וכי אמר ליה על מנת לא כלום קאמר ליה יורבגן סברי לדידיה גמי הא

לחירות ורמי דרבי מאיר אדרבי מאיר ורמי דרבגן אדרבגן דתניא גימו מיד רבו. יש מפרשים להכי קמיבעיא ליה היכא דאמר העבד לאחר לקבל ליה גיטו מיד רבו מהני קבלחו או לא דכי לא א"ל לקבל גיטו ובא ומקבלו פשיטא לן דמהני דאמרינן במחנימין (לעיל דף כב:) ובשטר ע"י אחרים אבל אמירתו שאמר לו לך וקבל גיטי שמא מיגרע גרע לפי שבא מטעם שליחות^ג או לא וים מפרשים™ דהכי קמיבעיה ליה מהו שיעשה שליח הה דאמר ר' שמעון בן אלעזר בשטר ע"י אחרים בתורת שליחות קאמר כלומר לריך שהעבד יעשה שליח לקבל גיטו משום דגמר לה לה מאשה ולמ"ד זכות הוא לו יכול לקבל גיטו שלא מדעתו כל זמן שאינו מוחה ולמ"ד חוב הוא לו לריך לעשות מדעתו שיתרלה וא"כ אם הוא עומד ולווח לא מהני קבלחו או דילמא לאו בחורת שליחות קאמר דלא דמי לאשה דדוקא אשה דאיהי מקבלת גיטה שליח נמי מלי משויא אבל עבד לר׳ שמעון בן אלעזר כיון דאיהו לא מלי מקבלו שליח נמי לא מלי לשוויי ואם כן בשטר על ידי אחרים דקאמר היינו אפילו עומד ולווח כיון דאינו מטעם שליחוחה: דאמר רב הוגא הגי בהגי שלוחי דרחמנא גינהו. פירש בקונטרס דמיירי לענין הקרבת קרבנות ונפקא מינה לענין מודר הנאה מן הכהן שהכהן מותר להקריב קרבנותיו תימה דמשמע הכא דפשיטא ליה ובמסכת נדרים בפרק אין בין המודר (דף לה:) בעי הני כהני שלוחי דרחמנא הוו או שלוחי דידן ולא איפשיטא ואמאי לא מייתי התם הך מילחא דרב הונא בריה דרב יהושע למיפשטא פויש לומר דאורחיה דגמרא הוא בכמה דוכתי דלא ש מיפשטא אלא ממשנה או מברייתא אע"יג דמצי למיפשט מדברי "אמוראי אי נמי יש לומר! דהתם הכי קמיבעיא ליה הני כהני שלוחי דרחמנא דוקא נינהו ולא שלוחי דידן כלל או דילמא הוו נמי שלוחי דידן ונפקא מינה שאם היה כהן מקריב שלא לדעת הבעלים אי שלוחי דרחמנא 🤉 ונמין נינהו

לא קא מקני ליה דהא לא אמר ליה אלא על מנת שתצא בו

הוי קרבן כשר" ואי הוו י [דוקא] שלוחי דידן אינו כשר כיון שהקריב שלא מדעת הבעלים!: בי אדעזר אומר כד בי האי גווגא בו'. אומר רבינו מס דהלכה כר' מאיר דאין קנין לעבד בלא רבו ואין קנין לאשה בלא בעלה ואליבא דרב ששת דמוקי פלוגתא כי מקני ליה אחר ואמר ליה על מנת שאין לרבך רשות בו דמשמע אבל אי אמר ליה על מנת שתלא בו לחירות אפילו ר"מ מודה דאהני ליה תנאיה וכן משמע פרק בתרא דנדרים (דף פח.) דתנן התם המדיר (ג) חתנו הנאה ממנו והוא רולה לחת מעות לבתו אומר לה הרי מעות האלו נתונים לך במחנה ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונוחנת לפיך וקאמר עלה בגמרא אמר רב לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לחוך פיך אבל אי אמר לה מה שתרני תעשי קני יתהון בעל ושמואל אמר אפילו אמר לה מה שתרני עשי לא קני יתהון בעל ומסיק כמאן אזלא הא שמעתא דרב כר"מ וקיימא לן (בטרות דף מע:) הילכתא כוותיה דרב באיסורי ואע"ג דפליגי נמי לענין ממון מכל מקום לענין איסורא איתשיל משמע דהלכה כרבי מאיר דהא רב קאי כוומיה והיינו ע"כ